

Filipino

Unang Markahan – Modyul 1: Karunungan-bayan

Filipino – Ikawalong Baitang

Alternative Delivery Mode

Unang Markahan – Modyul 1: Karunungang-bayan

Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakaitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa aklat na ito ay nagtagtaglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa aklat na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga oriinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat : Felma R. Alanzado at Mildred I. Alejandrino

Editor : Maria Consuelo C. Jamera, Dores P. Claro, Maricris T. Tolibas

Tagasuri : Jessie C. Torreon, Jocelyn P. Abellano, Noviemar T. Maur,
Donna May D. Pinguit, Kristy Joyce E. Anino, Japheth K. Salar

Tagaguhit : Swelyn E. Forro, Sarreyl Felijude C. Balanghig

Tagalapat : Felma R. Alanzado at Mildred I. Alejandrino

Tagapamahala: Francis Cesar B. Bringas, Isidro M. Biol Jr., Maripaz F. Magno,
Josephine Chonie M. Obseñares, Gilda G. Berte, Antonieta O. Narra,
Feldrid P. Suan, Victoria B. Pabia, Jessie C. Torreon, Dores P. Claro

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education - Rehiyon ng Caraga

Office Address: Learning Resource Management Section (LRMS)
Teacher Development Center,
J. Rosales Avenue, Butuan City, Philippines 8600

Telefax: (085)342-8207 / (085)342-5969

E-mail Address: caraga@deped.gov.ph

8

Filipino
Unang Markahan – Modyul 1:
Karunungan-g-bayan

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kani-kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulog mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

Alamin

Magandang araw mahal kong mag-aaral! Ako ang iyong guro at makakasama mo sa iyong paglalakbay. Binabati kita dahil nakarating ka na sa bahaging ito ng ating paglalakbay. Upang maging kapanapanabik, naghanda ako ng maraming gawain na tiyak ikatutuwa mo. Halika't umpisahan na natin ang iyong paglalakbay.

Tutuklasin natin dito ang mga Karunungang-bayan na yaman ng ating lahi. Sa paglalakbay na ito, malalaman natin ang mga salawikain, sawikain, kasabihan at bugtong na natatangi sa ating paniniwala.

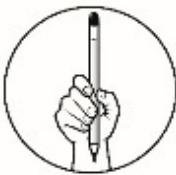
Ipaliliwanag mo kung anong ibig sabihin ng mga ito at huhulaan ang mga sagot sa bugtong. Sigurado ako na matutuwa ka sa mga gawain na inihanda ko sa iyo.

Sa pagtatapos ng ating paglalakbay, inaasahan ko na magagawa mo ang mga sumusunod:

- Naiuugnay ang mahalagang kaisipang nakapaloob sa mga karunungang-bayan sa mga pangayari sa kasalukuyan. **F8PB-Ia-c-22**

Mga tiyak na layunin:

1. Nabibigyang kahulungan ang karunungang-bayan;
2. Natutukoy ang pangayari sa kasalukuyan na may kaugnayan sa kaisipang nakapaloob sa karunungang-bayan;
3. Natutukoy ang mahalagang kaisipang napapaloob sa sa mga karunungang-bayan;
4. Nakabubuo ng tamang salita na tutugma sa bawat bugtong.;
5. Nakabubuo ng sariling bugtong na may kaugnayan sa kasalukuyang pangayari;
6. Nakasusulat ng sariling kasabihan at salawikain batay sa sitwasyon.

Subukin

Bago mo pag-aralan ang mga bagong aralin, magkakaroon muna tayo ng paunang pagtataya. Sikapin mong sagutin ang mga tanong upang mataya kung ano ang mga dapat mo pang malaman sa mga susunod na pag-aaral.

Panuto: Iugnay ang kahulugan ng sumusunod na pahayag sa mga pangyayari sa kasalukuyan. Isulat ang titik ng tamang sagot sa sagutang papel.

- _____ 1. Luha ng buwaya
- _____ 2. Aanhin mo ang palasyo, kung nakatira ay kuwago?
- _____ 3. Ang bayaning nasugatan, nag-iibayo ang tapang.
- _____ 4. Sanga-sangang dila
- _____ 5. Matutong mamaluktot habang maikli ang kumot.

- A. Nalaman ni Maria na may problema sa marka ni Donna sa asignaturang Matematika. Sinabi niya ito kay Joy na katabi niya. Hindi pa siya nakontento, kinalat niya ito sa buong klase.
- B. Hindi totoo ang kaniyang pagdadalamhati nang matatay ang kaniyang kaibigan.
- C. Magaling magbalatkayo ang aming mayamang kapitbahay.
- D. Sa panahon ngayon ng pandemya, humina ang tindahan ni Jose kaya konti lang ang kita niya araw-araw. Kaya't pinagsikapan niyang mabuti na mapagkasya sa kanilang pangangailangan.
- E. Sa gitna ng panahong pademya, ang mga Pilipinong Fronliners ay hindi nanghihina bagkus lalo pa itong lumalaban at naging mas matapang.

Mahusay! Nagawa mo ang paunang pagtataya. Kung mababa man ang iyong iskor, huwag mabahala sapagkat paunang pagtataya lamang ito.

Ipagpatuloy mo lamang na aralin, unawain at sagutin.

Karunungang-bayan

Balikan

Alam mo ba, hitik sa mayamang panitikan ang ating mga ninuno. Ang kanilang pang-araw-araw na pamumuhay ay ang kanilang inspirasyon sa nilalaman at istilo ng kanilang literatura bago pa man ang pananakop ng mga Kastila at iba pang lahi sa ating bansa. Kaya sa araling ito, ang magagandang pag-uugali, mga karunungan at pagkakakilanlan nating mga Pilipino ay iyong mabibigyang sulyap, mabaliktanaw mo ang ating kahapon at tiyak na maipagmamalaki mo na ikaw ay Pilipino.

Ngunit bago 'yan, bilang pagbabaliktanaw sa kasanayan sa nakaraang modyul, inaasahang isasagawa mo ang gawain sa ibaba. Kaya kung nakahanda ka na, simulan mo na.

Tama o Mali, Mali Itama!

Panuto: Sagutin ang pagsasanay sa ibaba upang malaman kung gaano kalawak ang iyong kaalaman tungkol sa Panitikang Pilipino. Isulat ang **TAMA** kung ang pangungusap ay tama at kung **MALI**, palitan ang salitang may salungguhit upang ito ay maging tama. Isulat sa hiwalay na sagutang papel ang iyong sagot.

1. Ang salawikain, sawikain, bugtong at kasabihan ay mga halimbawa ng karunungang-bayan.
2. "Si Mariang Mapangarapin" ay isang halimbawa ng pabula.
3. Ang pabula ay isang anyo ng panitikan kung saan ang gumaganap ay mga hayop o kaya mga bagay na walang buhay.

4. Ang maikling-kwento ay isang uri ng panitikan na naglalayong maitanghal sa entablado.
5. Ang dula ay isang anyo ng panitikan na may layuning magsalaysay ng mga pangyayari sa buhay ng pangunahing tauhan.

CO_Q1_Filipino 8_Module 1

Tuklasin

Mahusay! Matagumpay mong naisagawa ang unang gawain. Magpatuloy ka lang at magagawa pang madagdagan ana iuona kaalaman..

Panuto: Suriin at kilalanin ang sumusunod na mga karunungan-bayan. Bigyan natin ng pansin ang mga pahayag. Ano-anong kaya ang mga ito?

1.

Isang butil ng palay, sakot ang buong bahay.

2.

“Kung may tiyaga, may nilaga”

3.

“Ang mabuting pag-uugali, masaganang buhay ang sukli”

Nakilala mo ba kung anong uri ng karunungan-bayan ang mga pahayag? Tama! Isang bugtong ang nasa unang bilang, salawikain naman ang nasa ikalawa at ang ikatlo ay kasabihan.

CO_Q1_Filipino 8_Module 1

Ngayon ay subukan mong bigyan ng kahulugan ang mga ito.

1. _____
2. _____
3. _____

Hindi nakapagtataka na ang paksa ng karunungan-bayan ng ating mga ninuno ay patungkol sa mga bagay na natatagpuan sa kapaligiran at may kaugnayan sa kanilang pang-araw-araw na karanasan.

Ngunit ano nga ba ang karunungan-bayan? Halika't ating alamin at basahin ang kasunod na talakayan.

Suriin

KARUNUNGANG-BAYAN

Ang mga **karunungan-bayan** ay isang sangay ng panitikan na nagpapahayag ng mga kaisipan at paniniwala, sumasalamin sa iba't ibang karanasan ng mga tao na nasa iisang kultura.

Ginagamitan ito ng malalalim at matatalinghagang salita upang mapatalas ang kaisipan. Sadyang matatalino ang ating mga ninuno kung saan naipamamalas nila ito sa pamamagitan ng mga karungang-bayan na nakikita naman natin hanggang sa kasalukuyan.

Ang karunungan-bayan ay hango rin sa karanasan ng mga matatanda at nagbibigay ng payo tungkol sa kagandahan-asal at mga paalala. Ito ay isang hudyat na ang mga Pilipino noon pa man ay may mataas na pagpapahalaga sa paglinang sa kaugalian at paghasa sa kinagisnang kultura.

May iba't ibang uri ang karunungan-bayan na makatutulong sa pagtukoy ng dangal ng ating lahing pinagmulan gayundin sa pagwawasto ng sariling pag-uugali at kilos. Ang mga ito ay ang *salawikain, sawikain, kasabihan at bugtong*. Halina't ating unawain ang mga uri ng karunungan-bayan sa modyul na ito.

Salawikain

Ang salawikain, (na minsan ay tinatawag ding sawikain o kasabihan) ay isang maikli ngunit makabuluhang pahayag na karaniwang may matulaing katangian.

Naglalaman ito ng mga aral, karunungan, o katotohanan.

Halimbawa:

1. Kung walang tiyaga, walang nilaga.
2. Sa paghahangad ng kagitna, isang salop ang nawala.
3. Kaya matibay ang walis, palibhasa'y nagbibigkis.
4. Aanhin ang bahay na bato kung ang nakatira ay kuwago, buti pa ang kubo na ang nakatira ay tao.
5. Ang lumalakad nang matulin, kung matinik ay malalim. Ang lumalakad nang mabagal kung matinik ay mababaw.
6. Ang mabuting halimbawa, ay higit na mabisang pahayag na dakila.

CO_Q1_Filipino 8_Module 1

Kasabihan o kawikaan

Ang kasabihan ay iba sa salawikain sa dahilang ito'y hindi gumagamit ng mga talinghaga. Payak ang kahulugan ng kasabihan kaya madaling maunawaan ang mensaheng hatid nito. Ang kilos, ugali at gawi ng isang tao ay masasalamin sa mga kasabihan.

Halimbawa:

1. Sa panahon ng kagipitan, nakikita ang kaibigan.
2. Ang magalang na sagot ay nakapapawi ng poot.
3. Nasa Diyos ang awa, nasa tao ang gawa.
4. Ang katamaran ay kapatid ng kagutuman.
5. Ang kapalaran hindi man hanapin, dudulog, lalapit kung talagang akin.

Sawikain

Ang sawikain ay mga salitang patayutay o idiomatiko na ginagamit upang maging maganda ang paraan ng pagpapahayag. Naiiwasan ang makasakit ng loob sa kapwa-tao kapag gumagamit ng mga patalinhaga na salita o sawikain sa pakikipagkomunikasyon.

Ang sawikain ay nahahati sa positibo at negatibo. Narito ang halimbawa ng mga positibong sawikain at ang kahulugan nito.

1. kapilas ng buhay	asawa
2. ilaw ng tahanan	ina
3. busilak ang puso	malinis na kalooban
4. bukal sa loob	taos puso/tapat
5. naniningalang-pugad	nanliligaw
6. makapal ang palad	masipag
7. matalas ang ulo	matalino
8. malawak ang isip	madaling umunawa

CO_Q1_Filipino 8_Module 1

9. parang kidlat	napakabilis
10. maaliwalas ang mukha	masayahan
11. ikurus sa noo	tandaan
12. amoy pinipig	mabango
13. nagsusunog ng kilay	masipag mag-arat
14. pag-iisang dibdib	kasal
15. abot-tanaw	naaabot ng tingin

Narito naman ang mga halimbawa ng negatibong sawikain at ang kahulugan nito.

CO_Q1_Filipino 8_Module 1

1. ibaon sa hukay kalimutan	luko-luko
2. basag ang pula	walang trabaho
3. nagbibilang ng poste	duwag
4. bahag ang buntot	mabaho
5. alimuom	mahirap
6. anak-dalita	taong nagbabait-baitan
7. bantay-salakay	nagpapautang na malaki ang tubo
8. buwaya sa katihan	lagalag, walang trabaho
9. hampaslupa/sampay-bakod	mabuti sa harap, taksil sa likod
10. balik-harap	bistado na
11. basa ang papel	duwag
12. mahina ang loob	mahigpit ang hawak
13. kapit-tuko	taksil, traydor
14. ahas	masamang anak
15. itim na tupa	

Bugtong

Ang bugtong ay isang uri ng palaisipang nasa anyong patula. Ang mga bugtong ay kadalasang kaisipang patungkol sa pag-uugali, pang-araw-araw na buhay at katutubong paligid ng mga Pilipino.

Halimbawa:

1. Kung kailan mo pinatay,
saka pa humaba ang buhay. kandila
2. Baboy ko sa pulo,
ang balahibo'y pako. langka
3. Nang sumipot sa maliwanag,
kulubot na ang balat. ampalaya

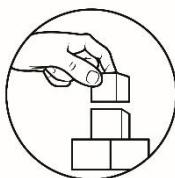
Sagot

CO_Q1_Filipino 8_Module 1

4. Isang butil ng palay,
sakot ang buong buhay.	ilaw
5. Ako ay may kaibigan,
kasama ko kahit saan.	anino
6. Mataas kung nakaupo,
mababa kung nakatayo	aso
7. Balong malalim,
puno ng patalim.	baba
8. Maliit pa si kumpare,
nakaakyat na sa tore.	langgam
9. Kung gusto mong tumagal
ang aking buhay, kailangan ako ay
mamamatay.	kandila
10. Isang bundok,
hindi makita ang tuktok.	noo

Mahusay! Batid kong marami kang natutuhan tungkol sa karunungan-gbayan. Upang mailapat ang natutuhan mo, subukin mong sagutan ang mga nahanay na gawain.

Pagyamanin

Kahon ang Maghusga!

Panuto: Piliin ang pangyayari sa kasalukuyan na may kaugnayan sa kaisipang nakapaloob sa karunungan-gbayan.

1. Ang magandang asal ay kaban ng yaman.
 - Palaging pinaalalahan si Ana ng kanyang ina na ugaliin ang maging magalang sa kapwa dahil ito ay natatanging kaugalian.
 - Hindi man mayaman si Ana, higit pa ring hinahangaan ang walang sawang pagtulong sa kanyang mga kaklase.
2. Ang malinis na kalooban ay walang kinatatakutan.
 - Napakalakas ng loob ni Joseng makipag-usap sa kaniyang mga kasama sa kabilang kaniyang mga ginawa.

- Hindi kailanman natatakot si Baldo sa lahat ng kanyang naging desisyon dahil malinis ang kanyang intensyon.
3. Kung nagbigay ma't mahirap sa loob, ang pinakakain ay di mabubusog.
- Isang hapunan ang inihanda ng tiya ni Lina, ngunit hindi ako mabusog-busog dahil sa bawat subo namin, siya naman ay nakatingin.
- Magaan ang pakiramdam ni Mang Juan sa pag-abot ng tulong sa mga naging fronliner ng COVID 19.
4. Siya ang itinuturing na itim na tupa sa kanilang pamilya.
- Si Roel ay may katigasan ng ulo at hindi sumusunod sa kanyang magulang.
- Maitim ang pangangatawan ni Roel kaya siya ay naiiba.

Bugtungan Tayo!

CO_Q1_Filipino 8_Module 1

Panuto: Sagutin ang sumusunod na bugtong. Iayos ang mga initimang letra upang mabuo ang tamang salita na tutugma sa bawat bugtong. Isulat ang iyong sagot sa hiwalay nasagutang papel.

1. Langit sa itaas, langit sa ibaba, tubig sa gitna.	GOYIN
2. Ate mo, ate ko, ate ng lahat ng tao	TISA
3. Heto na ang magkapatid, nag-uunahang pumanhik.	APA
4. Dalawang batong itim, malayo ang nararating.	TAMA
5. Kay lapit-lapit nasa mata, di mo pa rin makita.	INGATA
6. Isang pamalu-palo, libot na libot ng ginto.	ASIM
7. Nakayuko ang reyna, di nalalaglag ang korona.	AYABABS
8. Bulaklak muna ang gawin, bago mo ito kainin.	INGGAS
9. Nagtago si Pedro, nakalabas ang ulo.	AKOP
10. Bumili ako ng alipin, mataas pa sa akin.	MBREROSO

CO_Q1_Filipino 8_Module 1

Isaisip

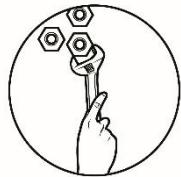
Binabati kita sa iyong masigasig na pagsagot sa mga katanungan. Sa bahaging ito, ay inaasahan ko pa rin na magagawa mo ang pagsasanay.

Panuto: Dugtungan ang mga pangungusap na may patlang ayon sa iyong natutuhan. Isulat ito sa hiwalay na papel.

CO_Q1_Filipino 8_Module 1

May iba't ibang uri ng Karunungang-bayan. Ang bugtong ay isang uri ng palaisipang nasa anyong _____. Ang kasabihan naman ay _____ ang pagpapakahulugan. Ang sawikain ay mga salitang eupemistiko, patayutay o idyomatiko na ginagamit upang _____ ang paraan ng pagpapahayag. Ang Salawikain naman ay mga butil ng karunungan na _____ ng kagandahang-asal ng ating mga ninuno.

Kaya't mahalaga ang mga karunungang ito dahil _____.

Isagawa

Alam kong malalim na ang kaalaman mo sa karunungang-bayan. Sa pagkakataong ito'y paiigtingin pa ang iyong pagkatuto sa pamamagitan ng pagsagot sa gawain.

CO_Q1_Filipino 8_Module 1

Iangkop Mo!

A. Panuto: Basahin ang mga sitwasyong nasa ibaba na nangyayari sa totoong buhay sa kasalukuyan. Mula rito piliin ang pinakaangkop na kasabihan, salawikain o sawikain batay sa sitwasyon. Isulat ang titik ng tamang sagot sa hiwalay na sagutang papel.

1. Madalas kang tuksuhin ng iyong kamag-aran dahil salat ka sa pangangailangan pero puno ka naman sa pagmamahal ng iyong mga magulang. Ang pangyayaring ito sa iyong buhay ang iyong naging inspirasyon upang mag-aran nang mabuti. Mabilis na dumaan ang panahon at ikaw ay nakapagtapos ng pag-aran. Ang dating tinutukso noon ay umunlad at nagkaroon na ng magandang buhay.
 - A. Kapag may tiyaga, may nilaga.
 - B. Aanhin pa ang damo kung patay na ang kabayo.
 - C. Huwag mong sa gawin sa iba, ang ayaw mong gawin ng iba sa iyo.
 - D. Bago mo linisin ang dungis ng iba, linisin muna ang putik sa iyong mukha.
2. Hiniling ng matalik mong kaibigan na magsinungaling ka at sabihing kayo ang magkasama sa kaniyang panonood ng sine. Hindi ka pumayag kaya nagalit siya. Hindi ka niya kinibo nang mahabang panahon. Ipinagkibit-balikat mo na lang ang kaniyang ginawa. Dumating ang araw humingi siya ng tawad sa kanyang ginawa at naibalik ang inyong magandang pagkakaibigan.
 - A. Ang tunay na kaibigan karamay kainlanman.
 - B. Ang tunay na kaibigan, nasusubok sa kagipitan.
 - C. Ang tunay na kaibigan ay karamay sa kasinungalingan.
 - D. Ang mga hangal ay nagsisinungaling, ang mga matatalino ay nanatili sa katotohanan.
3. Ang mga *frontliners* sa panahon ng pandemyang Covid19 ay *taos-pusong* naglilingkod hindi lamang sa ating komunidad at sa ating bansa.
 - A. bukal sa loob
 - B. matalas na ulo
 - C. makitid mag-isip
 - D. malawak mag-isip
4. Sa kinahaharap nating iba't ibang isyu sa ating lipunan, hindi maaaring mag *bingi-bingihan* lamang tayo sa mga pangyayaring ito. Kailangan nating kumilos.
 - A. taingang-kawali
 - B. mahina ang loob
 - C. bahag ang buntot
 - D. matalas ang pandinig
5. Nag-apply sa trabaho si Arnel. Masyadong mahigpit ang pagtanggap ng bagong empleyado kaya nilapitan ni Arnel ang kakilala niyang tagamahala

ng kompanya. Ngunit sa hindi inaabang pangyayari, hiningan siya nito ng halaga upang maipasok siya sa trabaho. Hindi tumugon si Arnel sa nais ng kakilala sa halip pumila sa hanay ng mga aplikante. Ipinagmamalaki niyang natanggap siya sa trabaho na dumaan sa tamang proseso

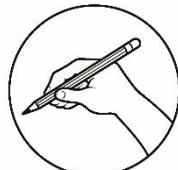
- A. Matalas ang ulo.
- B. Mataas ang noo.
- C. Malawak ang isip.
- D. Bahag ang buntot.

B. Bumuo ng sariling bugtong na may kaugnayan sa kasalukuyang pangyayari.

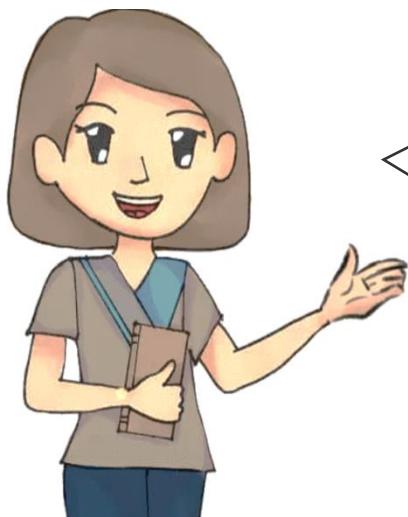
1. *Facemask*

2. *Quarantine ID*

3. COVID-19

Tayahin

Mahusay! Binabati kita dahil nakaabot ka sa parteng ito. Tiyak marami kang natutuhan sa iba't ibang mga aralin sa Modyul na ito. Ngayon, ating tatayahan ang iyong kaalaman sa nakalipas na aralin.

- A. Panuto: Ang mga sumusunod ay mga halimbawa ng salawikain at kasabihan. Tukuyin ang mahalagang kaisipang napapaloob sa mga karunungan-bayang nabanggit mula sa hanay B. Isulat ang titik ng tamang sagot sa hiwalay na sagutang papel.

Hanay A

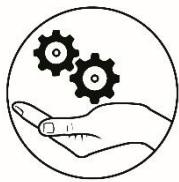
1. Matibay ang walis palibhasa'y nabibigkis.
2. Ang mabuting halimbawa, ay higit na mabisa kaysa pahayag na dakila.
3. Sa panahon ng kagipitan, nakikita ang tunay na kaibigan.
4. Ang magalang na sagot ay nakapapawi ng poot.
5. Kung may tiyaga, may nilaga.
6. Sa paghahangad biyaya at kagitna, isang salop ang nawala.
7. Nasa Diyos ang awa, nasa tao ang gawa.
8. Ang katamaran, kapatid ng kagutoman.
9. Aanhin ang bahay na bato, kung ang nakatira ay kuwago.
10. Ang lumalakad nang matulin, kung matinik ay malalim. Ang lumalakad nang mabagal, kung matinik ay mababaw.

Hanay B

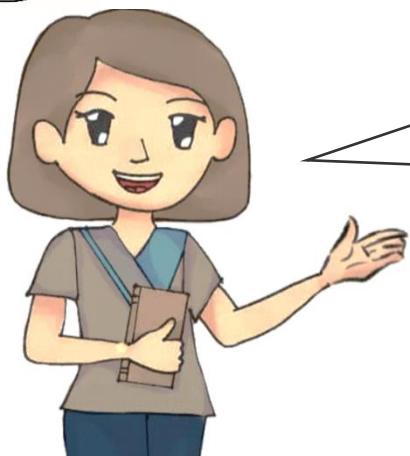
- A. Paninindigan at pagsasakripisyo sa sarili at pamilya ay makatatanggap ng biyaya at magandang kinabukasan.
- B. Ang lakas ay nakukuha sa pagsasama o pagkakaisa.
- C. Sasamahan ka sa pait at ligaya. Tutulungan kang malagpasan ang lahat ng pagsubok na darating sa buhay.
- D. Ang paggawa ng Mabuti ay dapat hindi lang malagpasan ang lahat ng pagsubok na darating sa buhay.
- E. Pag-isipang Mabuti ang bawat desisyon sa buhay kung makasasama o makabubuti sa iyo upang hindi magsisi sa huli.
- F. Ang paghahangad ng sobra-sobra o kasakiman ay naghahatid sa kawalan.
- G. Ang Diyos ay maawain, mahabagin at mapagmahal. Tiyak na hindi pababayaan ang tao sa mundo ngunit kailangan dinng tao na magsumikap at kumilos upang mabuhay ang sarili.
- H. Ang tao kapag tatamad-tamad at hindi nagsusumikap sa buhay ay magugutom.
- I. Ang pagsagot ng po at opo o walang kabastosan ay nagtatanggal ng galit.
- J. Hindi mahalaga kung ano man ang iyong katayuan sa buhay kung hindi ang pagpapakita ng kagandahang-asal.

Panuto: Piliin ang titik ng tamang sagot sa bugtong at sawikain na nasa ibaba.

1. Lantang-gulay
 - A. sira na ang gulay
 - B. lanta na ang gulay
 - C. sobrang pagod
 - D. sobrang tulog
2. Makapal ang palad
 - A. makalyo ang palad
 - B. malikhain
 - C. masipag
 - D. matulungin
3. Maikling landas, di-maubos lakarin.
 - A. anino
 - B. daan
 - C. sapatos
 - D. tsinelas
4. Hindi tao, hindi hayop, kung uminom ay salup-salop.
 - A. baso
 - B. batya
 - C. lata
 - D. tabo
5. Munting hayop na pangahas, aaligid-aligid sa ningas.
 - A. alitaptap
 - B. gamu-gamo
 - C. paruparo
 - D. tutubi

Karagdagang Gawain

Magaling! Nakita ko ang iyong determinasyon upang masagutan ang lahat ng gawain na narito. Ito na ang huling pagsubok para sa inyo.

Panuto: Bumuo ng sariling salawikain at kasabihan batay sa pangyayari. Gamitin ang pamantayang nabuo. Isulat ang iyong sagot sa hiwalay na sagutang papel.

Maaring nabalitaan mo na may isang *guest speaker* sa isang pagtatapos sa hayskul na peke ang mga *credentials*. Pinabulaanan ng University of the Philippines-Manila na naging estudyante nila ang naturang tagapagsalita. Isa lamang daw ang nagtapos sa Political Science na nagkamit ng mataas na karangalan noong taong 2019. Maliban pa rito hindi rin daw nagbigay ng Best in Research Award ang naturang departamento ng unibersidad. Humingi ng paumanhin ang naturang guest speaker na isa palang SK chairman dahil nais lamang daw niyang maipagmalaki siya ng kanyang magulang. Ang pangyayaring ito ay nagbigay daan upang imbistigahan ng LGU ang kanyang kakayahang mamuno sa mga kabataan.

Salawikain:

Kasabihan:

Pamantayan sa pagbuo ng sariling salawikain at kasabihan	5	4	3	2	1
1. Nagpapahayag ng kagandahang asal					
2. Angkop at mabisa ang mga salitang ginamit sa pagpapahayag ng karunungan-bayan					
3. Naghahatid-gabay sa araw-araw na pamumuhan					
Kabuong puntos					

Napakahusay mo mahal kong mag-aaral! Natapos at napagtagumpayan mo ang aralin. Sana'y naiwan sa iyong isipan ang lahat ng mga napag-aralan natin sa Karunungan Bayan. Nawa'y pahalagahan mo ang mga ito dahil sumasalamin ito sa ating kultura.

Bagaman tapos na tayo sa araling ito. Ihandang muli ang iyong sarili sa panibago na namang aralin, ang
***Modyul 2:
Matatalinghagang
Pahayag at Eupemistiko o
Masining na Pahayag***

Susi sa Pagwawasto

Karunungan ng Bayan		Modyul 1.	
Subuktin	Paggyamantin	Batikau	Tama
1. Hindi man mayaman si Anna, higit pa nang hinahangganan ang walang savvanih pagtulungan sa kanyang mga kahalasae.	1. Tama	2. Kuwentong Bayan	1. B
2. Kuwentong Bayan walang savvanih pagtulungan sa kanyang mga kahalasae.	2. Kuwentong Bayan	3. Tama	2. C
3. Tama si Baldo sa lahat ng kanyang naging desisyon dahil maliit ang kanyang intensyon.	3. Tama	4. Dula	3. E
4. Dula 2. Hindi kahalaman natako si Baldo sa lahat ng kanyang naging desisyon dahil maliit ang kanyang intensyon.	4. Dula	5. Makikinig Kuwentoto	4. A
5. Makikinig Kuwentoto 2. Hindi kahalaman natako si Baldo sa lahat ng kanyang naging desisyon dahil maliit ang kanyang intensyon.	5. Makikinig Kuwentoto	5. D	5. D
6. A 1. Hindi man mayaman si Anna, higit pa nang hinahangganan ang walang savvanih pagtulungan sa kanyang mga kahalasae.	6. A	6. sagip 7. bayabas 8. sagip 9. pakto 10. sombrero	6. A
7. G 8. H 9. J 10. E	7. G	7. G	7. G
Tayahin			
A. I. B. Iba-tiba ang sagot. C. Karagdagang Guwaatin D. Iba-tiba ang sagot. E. Iba-tiba ang sagot.	A. I. B. Iba-tiba ang sagot. C. Karagdagang Guwaatin D. Iba-tiba ang sagot. E. Iba-tiba ang sagot.		
Isagawa			
1. A 2. C 3. A 4. A 5. B	1. A 2. C 3. A 4. A 5. B	6. A 7. C 8. D 9. E 10. F	6. A 7. C 8. D 9. E 10. F
Isatisip			
1. atis 2. atis 3. pa 4. mata 5. taininga 6. matis 7. bayabas 8. sagip 9. pakto 10. sombrero	1. patula 2. tahanan at 3. magaling 4. si Roel ay may katigasan ng naman ay nakatingin. 5. payak 6. ati 7. patula 8. tahanan at 9. magandia 10. ati 11. tahanan at 12. sagip 13. magaling 14. naagisibbing 15. pakto 16. matis 17. bayabas 18. sagip 19. pakto 20. sombrero	1. Isatisip 2. atis 3. pa 4. mata 5. taininga 6. matis 7. bayabas 8. sagip 9. pakto 10. sombrero	1. Isatisip 2. atis 3. pa 4. mata 5. taininga 6. matis 7. bayabas 8. sagip 9. pakto 10. sombrero

Mga Aklat:

Enrijo, Willita A., Bola, Asuncion B., 2013. *Panitikang Pilipino-Ikawalong Baitang*. Book Media Press, Inc. and Printwell, Inc. Unang Edisyon.

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifcaio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph* blr.lrpd@deped.gov.ph